

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI

Nr. 1326 prot.

Tiranë, më 26 . 12 . 2023

V E N D I M

Nr. 257, Datë 26 . 12 . 2023

Bazuar në nenin 32/1/b dhe nenin 33 të Ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, pranë Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi është paraqitur ankesa nr. 255, datë 30.11.2023, e paraqitur nga Qendra “Për Aksion Komunitar”, përfaqësuar nga Kryetari i Shoqatës E.D, në të cilën pretendohet diskriminim për shkak të racës dhe etnisë.

Në përfundim të shqyrtimit paraprak të ankesës, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

K O N S T A T O I:

I. Parashtrimi i fakteve sipas subjektit ankues.

Sipas shpjegimeve të dhëna në formularin e ankesës, pala ankuese parashtrohet:

Qendra “Për Aksion Komunitar”, është organizatë e njohur nga Vendimi nr.1344. datë 13.02.2029 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, si organizatë jofitimprurëse. Qëllimi i qendrës është të vihet në ndihmë të komuniteteve Egjiptiane dhe Rome si dhe grupeve të tjera të marxhinalizuara. Qendra ka si synim të luftojë stereotipet, paragjykimet, diskriminimin që komunitetet Egjiptiane dhe Rome hasin në Shqipëri.

Në datën 27.11.2023 në televizionin Top Channel, në emisionin Top Story, me temën “Shqipëria 111 Shtet”, e drejtuar nga znj. G. D, ndër të ftuarit në këtë emision ishte dhe historiani z. Auron Tare, duke cituar ish Kryeministrin e Shqipërisë përgjatë vitit 1924, Fan Stilian Noli, shtetasi A. T, thotë: “Noli pavarësisht se është politikan dhe artist, flet dhe me një dashuri të madhe për arxhivkat e Tiranës. Në të njëjtën kohë dhe drejtuesja e emisionit znj. G. D, në vazhdim të citimit të Fan Nolit thotë: Ashtu siç janë jevgjitkat e Spanjës, jevgjitkat e Ruisë, ashtu siç janë të gjithë jevgjitkat e kombeve të tjera, Shqipëria do ishte mirë të na sillte dhe jevgjitkat e veta”. Kanali Kombëtar televiziv Top Channel, ka shikueshmëri televizive në mbarë shoqërinë shqiptare dhe termat pezhorativ dhe denigrues të përdorur në këtë emision thellon stereotipizimin përballë Pakicës Kombëtare Rome dhe Pakicës Kombëtare Egjiptiane të inkuadruara në Ligjin

nr.96/2017 “Për mbrojtjen e Pakicave Kombëtare ne Republikën e Shqipërisë”. Këtë publikim e gjeni në linkun: <https://www.youtube.com/watch?v=aoQsjTiUtU>, minutazhi 2;03-2; 37.

Përfundimisht, pala ankuese kërkon nga Komisioneri, zbatimin e ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, në përputhje me Direktivat e BE në fushën e mosdiskriminimit. Me qëllim parandalimin e termave diskriminues që çenojnë, thellojnë dhe nxisin gjuhën e urrejtjes dhe stereotipizimin kundrejt Pakicës Kombëtare Rome dhe Pakicës Kombëtare Egjiptiane.

II. Nga shqyrtimi paraprak i ankesës, u konstatua se:

Komisioneri mori në shqyrtim ankesën bazuar në kompetencën e parashikuar nga neni 32, pika 1, gërma “b”, të ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar (në vijim LMD), që i jep të drejtën për të shqyrtuar ankesat e paraqitura nga organizatat që kanë një interes të ligjshëm, për çështje që lidhen me interesa kolektive.

Bazuar në dispozitën e mësipërme ligjore rezulton se, kërkesën për të filluar një procedurë administrative pranë Komisionerit mund t’u bëjë edhe një palë e cila nuk pretendon diskriminim në emrin e vet, pra që nuk ka një interes legjitim të drejtpërdrejtë të vetin. Në këtë rast që kjo palë të legjitimohet për të bërë ankesë dhe për të filluar një procedurë administrative pranë Komisionerit, duhet të provojë se është mbajtëse e interesave kolektive, të cilat mund të cenohen nga procedura konkrete administrative. Një palë e tillë duhet të provojë lidhjen e detyrueshme, të drejtpërdrejtë që duhet të ekzistojë ndërmjet veprimtarisë që ajo kryen dhe çështjes së paraqitur pranë Komisionerit.

Bazuar në nenin 3, pika 11, të LMD përcaktohet se : “Organizatat me interesa legjitime” janë ato organizata, të cilat janë të regjistruara në Republikën e Shqipërisë dhe kanë si objekt të deklaruar të veprimtarisë së tyre mbrojtjen e të drejtave të njeriut, ose u ofrojnë ndihmë viktimave të diskriminimit”.

Nga aktet e administruara rezulton se, Qendra “Për Aksion Komunitar” është një organizatë jofitimrurëse, regjistruar si person juridik, me Vendimin nr. 1344, datë 13.02.2019 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Bazuar në ankesën e paraqitur, Qendra “Për Aksion Komunitar” nuk pretendon se është cënuar në interesin e saj të ligjshëm dhe të drejtpërdrejtë, por pretendon diskriminimin e personave që i përkasin komunitetit Egjiptian dhe komunitetit Rom në Republikën e Shqipërisë. Në ankesë pretendohet se, në kanalin kombëtar Top Chanel, në emisionin Top Story, të datës 27.11.2023, të drejtuar nga znj. G. D, nga z. A. T dhe drejtuesja e emisionit janë përdorur terma pezhorativ dhe denigrues dhe konkretisht “jevgjitkat e Shqipërisë”.

Bazuar në statutin dhe aktin e themelimit, konstatohet se Qendra “Për Aksion Komunitar”, është një organizatë jofitimrurëse e krijuar, me qëllimin kryesor të vihet në ndihmë të komunitetit Egjiptian dhe Rom, si dhe grupeve të tjera të marxhinalizuara në shoqërinë shqiptare. Qendra ka

si synim të luftojë stereotipet, paragjykimet, diskriminimin që komunitetet Egjiptiane dhe Rome hasin në përditshmëri. Qendra “Për Aksion Komunitar”, do të referojë problematikat e komunitetit Egyptian dhe Rom në institucionet përkatëse në fushat si: arsim, punësim, shëndetësi, strehim si dhe të ndihmojë respektimin dhe përmbushjen e të drejtave të këtyre komuniteteve.

Sa më sipër, Komisioneri vlerëson se provohet lidhja e detyrueshme, e drejtpërdrejtë që duhet të ekzistojë ndërmjet veprimtarisë së palës ankuese dhe çështjes që kjo organizatë ka paraqitur, duke vlerësuar përfundimisht se pala ankuese legjitimohet para Komisionerit për të paraqitur ankesën objekt shqyrtimi.

Në nenin 1 të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, përcaktohet se: *“Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër”.*

Bazuar në nenin 7 të LMD, mbrojtja nga diskriminimi garantohet ndaj çdo veprimi apo mosveprimi si të një autoriteti publik, ashtu edhe çdo personi fizik apo juridik që merr pjesë në jetën dhe sektorët publikë ose privatë, që krijojnë baza për mohimin e barazisë ndaj një personi apo grupi personash, ose që i ekspozon ata ndaj një trajtimi të padrejtë.

Bazuar në nenin 3, pika 8, të LMD, gjuha e urrejtjes, parashikohet si një formë e veçantë diskriminimi me përkufizimin vijues: *“8. “Gjuha e urrejtjes” është çdo formë e shprehjes në publik, me çdo mjet, e promovimit, nxitjes së denigrimit, urrejtjes ose shpifjes, çdo shqetësim, fyerje, stereotip negativ, stigmatizim ose kërcënim ndaj një personi ose grupi personash, si dhe çdo justifikim i të gjitha formave të shprehjes e bazuar në një listë joshteruese të shkaqeve, sipas nenit 1 të këtij ligji.”*

Për sa më lart, për të vijuar me verifikimin e pretendimit të palës ankuese lidhur me përdorimin e gjuhës së urrejtjes, nga ana e z.A. T, i ftuar në emisionin e datës 27.11.2023 Top Story dhe znj. G. D, drejtuese e këtij emisioni, nëpërmjet përdorimit të shprehjeve diskriminuese gjatë diskutimit në këtë emisioni, do t’i referohemi videos së publikuar *online* në portalin *You Tube*, të vendosur në dispozicion nga pala ankuese nëpërmjet “*linkut*” të shënuar në ankesën e depozituar pranë Komisionerit, konkretisht, <https://www.youtube.com/watch?v=aoQsjiTiUtU>, minutazhi 2;03-2; 37.

Nga verifikimi i kryer nga ana e Komisionerit, rezulton se, diskutimi i plotë gjatë këtij emisioni të datës 27.11.2023, ka qenë tematika për 111 vjetorin e Pavarësisë e Shqipërisë. Në emisionin Top Story, me moderatoren G. D, studiues të ftuar për temën e pavarësisë përmendën një fjalim të vitit 1962 të Fan Nolit, në Boston, në Qendrën Vatra. Gjatë diskutimit historiani A. T citoi se: *“Ka edhe një pasazh shumë të bukur, për të treguar edhe pjesën që Noli pavarësisht se ishte prift, pavarësisht se ishte politikan, ai ishte edhe artist, aty flet me një dashuri dhe një nostalgji shumë të madhe për arxh Hofkat e Tiranës dhe muzikën e arxh Hofkave të Tiranës”*.

Më tej është vijuar nga drejtuesja e emisionit znj. G D, e cila ka shtuar se: *“Jevgjitkat thotë, ashtu siç janë jevgjitkat e Spanjës, e Rusisë, siç janë jevgjitkat e shumë kombeve të tjera do të ishte mirë që Shqipëria të na sillte dhe jevgjitkat e veta siç i kemi parë tek shtëpia e Ministrit të Brendshëm”*.

“Gjuha e urrejtjes”, si një formë diskriminimi, sipas LMD-së, nënkupton përdorimin e një ose më shumë *formave të shprehjes*, përkatësisht, promovimin ose nxitjen e denigrimit, urrejtjes apo shpifjes të një personi ose grupi personash, si dhe çdo shqetësim, fyerje, stereotipizim negativ, stigmatizim ose kërcënim i një personi ose personave të tillë dhe çdo justifikim të të gjitha këtyre formave të shprehjes, që bazohet në një listë të hapur të shkaqeve të mbrojtura nga diskriminimi, të parashikuara në nenin 1, të LMD-së.

Sipas LMD-së, *“shprehja”* përfshin, fjalët dhe publikimet në çfarëdo formë, përfshirë edhe përmes medias elektronike, si edhe përhapjen dhe ruajtjen e tyre. Gjuha e urrejtjes mund të marrë formën e fjalëve të shkruara apo të shqiptuara, apo forma të tjera si foto, imazhe, shenja, simbole, piktura, muzikë, pjesë teatrale apo video, por edhe sjellje të caktuara, siç janë gjestet për të komunikuar një ide, mesazh apo mendim.

Pra, *“Gjuha e urrejtjes”*, lidhet me forma të ndryshme të shprehjes, që i drejtohen një personi apo grup personash, mbi bazën e statusit apo karakteristikave personale të personit apo grupit të personave dhe ekzistenca e kontekstit publik është kriter ligjor thelbësor. Shprehja konsiderohet e përdorur në publik kur ndodh në një vend/ambient fizik apo përmes mjeteve elektronike të komunikimit, në të cilat publiku i gjerë ka akses.

Komisioneri vlerëson se, në rastin objekt shqyrtimi shprehja është realizuar nëpërmjet fjalëve, në mënyrë publike, pasi gjuha në shqyrtim e përdorur nga z. A. T, dhe drejtuesja e emisionit, znj. G. D, është bërë në një televizion publik dhe njëkohësisht është shpërndarë në platforma të tjera publike *online*.

Por theksojmë se, edhe fjalimi Fan Nolit që është mbajtur në 50-vjetorin e Pavarësisë së Shqipërisë, në 1962, është i transkriptuar dhe gjendet i publikuar në shumë faqe *online* dhe është lehtësisht i aksesueshëm nga publiku.

Rekomandimi Nr.15 i Politikës së Përgjithshme të Komisionit Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (ECRI) “*Për Luftimin e Gjuhës së Urrejtjes*”, miratuar më 8 Dhjetor 2015¹, e përkufizon “gjuhën e urrejtjes”: “*gjuha e urrejtjes duhet të kuptohet si avokim, promovim apo nxitje në çfarëdo formë të denigrimit, urrejtjes apo përgojimit të një personi apo grupe personash, si edhe si ngacmim, ofendim, stereotipizim, stigmatizim apo kërcënim ndaj personit apo grupi personash dhe justifikimi i të gjitha llojeve të mëparshme të shprehjes mbi shkaqet e "racës", ngjyrës, prejardhjes, përkatësisë kombëtare apo etnike, moshës, aftësisë së kufizuar, gjuhës, fesë apo besimit, seksit, gjinisë, identitetit gjinor, orientimit seksual dhe karakteristikave të tjera personale apo statusit*”.

Po sipas Rekomandimit Nr.15, të ECRI-t, për të vlerësuar nëse kemi të bëjmë me gjuhë urrejtje ose jo, në mënyrë të veçantë duhet të mbahet parasysh: a) konteksti në të cilin po përdoret gjuha e urrejtjes në fjalë (konkretisht, nëse ekzistojnë tashmë tensione të rënda brenda shoqërisë ku përcillet kjo gjuhë e urrejtjes); b) aftësinë e personit që përdor gjuhën e urrejtjes për të ushtruar ndikim mbi të tjerët (p.sh. duke qenë udhëheqës politik, fetar ose komunitar); c) natyrën dhe forcën e gjuhës së përdorur (p.sh. nëse është provokuese dhe e drejtpërdrejtë, përfshin përdorimin e keqinformimit, stereotipizimin negativ dhe stigmatizimin, ose është në gjendje të nxitë akte dhune, frikësimi, armiqësie ose diskriminimi); d) kontekstin e komenteve specifike (nëse janë një dukuri e izoluar ose janë ritheksuar disa herë dhe nëse ato mund të vlerësohen si të kundërbalancuara nga të tjerët ose nga vetë folësi apo dikush tjetër, sidomos gjatë një debati); e) mediumin (formatin) e përdorur (nëse mundëson përgjigje të menjëhershme nga publiku, për shembull një aktivitet që ndodh "direkt"); dhe f) natyrën e publikut (nëse ka në dispozicion mjetet dhe prirjen apo ndjeshmërinë për t'u përfshirë në akte dhune, frikësimi, armiqësie ose diskriminimi).

Në dy vendime, *Behar dhe Gutman kundër Bullgarisë* (nr. 29335/13, datë 16.02.2021) dhe *Budinova dhe Chaprazov kundër Bullgarisë* (nr. 12567/13, datë 16.02.2021), GJEDNJ, ka vendosur disa faktorë me rëndësi, (që nuk janë shterues) të cilët duhet të merren në konsideratë kur vlerësohet, nëse deklaratat publike negative në lidhje me një grup shoqëror ngrihen mbi “*nivelin e ashpërsisë*” për t’u konsideruar diskriminuese. Faktorët me rëndësi, që sipas GJEDNJ duhet të merren në konsideratë janë:

1. Karakteristikat e grupit (për shembull madhësia e tij, shkalla e homogjenitetit, cënueshmëria e tij e veçantë ose historia e stigmatizimit dhe pozicioni i tij përballë shoqërisë në tërësi);
2. Përmbajtjen e saktë të deklaratave negative në lidhje me grupin (në veçanti, shkallën në të cilën ato mund të përcjellin një stereotip negativ për grupin në tërësi, dhe përmbajtjen specifike të atij stereotipi);
3. Formën dhe kontekstin në të cilin janë bërë deklaratat, shtrirjen e tyre (që mund të varet nga vendi dhe si janë bërë), pozicioni dhe statusi i autorit të tyre dhe shkalla në të cilën ato mund të konsiderohen se kanë ndikuar një aspekt thelbësor të identitetit dhe dinjitetit të grupit.

¹ Në vijim referohet me akronimin Rekomandimi Nr.15, i ECRI-t.

Sipas GJEDNJ-së, është ndërveprimi i të gjithë këtyre faktorëve që ka rëndësi. Pra, faktorët e sipërcituar duhen konsideruar në mënyrë kumulative që të mund të vlerësohet niveli i ashpërsisë.

Në Rekomandimin CM/Rek (2022)16, të Komitetit të Ministrave, të Këshillit të Europës për shtetet anëtare për masat për luftën kundër gjuhës së urrejtjes (miratuar nga Komiteti i Ministrave më 20 Maj 2022 në sesionin e 132), përcaktohet se: *“Në vlerësimin e ashpërsisë së gjuhës së urrejtjes dhe përcaktimin e llojit të përgjegjësisë, nëse ka, duhet t'i atribuohet ndonjë shprehjeje specifike, autoritetet e shteteve anëtare dhe palët e tjera të interesuara, duke ndjekur udhëzimet e dhëna nga praktika gjyqësore përkatëse e Gjykatës, duhet të marrin parasysh faktorët e mëposhtëm dhe ndërveprimin ndërmjet tyre: përmbajtja e shprehjes; konteksti politik dhe social në kohën e shprehjes; qëllimi i folësit; roli dhe statusi i folësit në shoqëri; si shpërndahet apo përforcohet shprehja; aftësia e shprehjes për të çuar në pasojë të dëmshme, duke përfshirë afërsinë e pasojave të tilla; natyra dhe madhësia e audiencës dhe karakteristikat e grupit të synuar.”*

Pala ankuese, pretendon se, shprehjet e përdorura nga i ftuari z. A. T, dhe më pas nga drejtuesja znj. G. D, në emisionin Top Story, në televizionin Top Channel, gjatë emisionit të datës 27.11.2023, nxisin paragjykimin dhe kuptimin pezhorativ dhe denigrues të fjalës *“jevgjitkat dhe arixhofkat”* në shoqëri duke thëlluar stereotipizimin përballë Pakicës Kombëtare Rome dhe Pakicës Kombëtare Egjiptiane.

Duke ju referuar shprehjeve të përdorura nga z. A. T dhe znj. G. D, gjatë emisionit të datës 27.11.2023, pala ankuese pretendon se është përdorur gjuhë urrejtje për këto komunitete nëpërmjetë termave pezhorativ dhe denigrues, Komisioneri nuk konstaton që diskutimimi në tërësinë e tij ka patur një qëllim të tillë, pra konteksi i bashkëbisedimit ka patur rol tregues dhe subjektet kundër të cilëve është paraqitur ankesa, kanë cituar fjalë të cilat janë përdorur dhe mbajtur në një fjalim të vitit 1962 të Fan Nolit, ish Kryeministrit të Shqipërisë në Boston, në Qendrën Vatra, citim i cili ka qenë në funksion të tregimit të historisë në përmbushje të qëllimit për të cilin po zhvillohej emisioni.

Gjithashtu, diskutimi nuk përmban fjalë ose shprehje me natyrë të tillë që mund të konsiderohen si sulm i drejtpërdrejtë ose i nënkuptuar, ndaj kapacitetit, personalitetit apo reputacionit të personave që i përkasin këtyre komuniteteve. Në tërësinë e tij, fjalët dhe gjuha e përdorur gjatë emisionit të datës 27.11.2023, nuk sulmon, në mënyrë të drejtëpërdrejtë ose të nënkuptuar këto komunitete. Është e dukshme që kuptimi i termave të cilat pretendohet se janë gjuhë urrejtje, janë terma të cilat janë përdorur në atë fjalim dhe thjesht të treguara jo në mënyrë të qëllimshme nga z. T. apo znj. G. D. Komisioneri vlerëson se termat *“jevgjitkat dhe arixhofkat”* të përdorura nga subjektet kundër të cilëve është bërë ankesa, duke iu referuar një fjalimi publikuar kohë më parë, nuk i kanë vendosur asnjë konotacion negativ komunitetit egjiptian dhe komunitetit rom, por i janë referuar një fakti historik të ndodhur në vitin 1962.

Komisioneri thekson se, *gjuha e urrejtjes*”, konsiderohet e tillë, kur ajo përdoret që të nxisë apo krijon pritshmërinë që të ketë efektin e nxitjes, drejt kryerjes së akteve të dhunës, frikësimit, armiqësisë apo diskriminimit ndaj personave të shenjëstruar, që në rastin konkret pretendohet nga pala ankuese se janë këto komunitete.

Dukshëm, shprehjet e përdorura nga ana e z. A. T, dhe drejtuesja e emisionit znj. G. D, nuk përlligjin kufizimin e lirisë së shprehjes.

Në përfundim, për sa më sipër, Komisioneri vlerëson se, ankesa në tërësi konsiderohet e pabazuar dhe përfundimi i arritur nga ana pala ankuese se shprehjet e përdorura nga z.A. T dhe drejtuesja e emisionit znj. G. D, nxisin urrejtjen, është i pabazuar.

Për sa më sipër, referuar nenit 33 pika 4/ç të ligjit 10221, datë 04.02.2010 “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, të ndryshuar, i cili parashikon se: “*Ankesa nuk pranohet nëse: është haptazi e pabazuar.....*”, ankesa nr.255 datë 30.11.2023 e paraqitur Qendra “Për Aksion Komunitar” kundër të fuarit në emisionin Top Story, në televizionin Top Channel, z. A. T. dhe drejtueses së këtij emisioni znj. G. D, nuk mund të pranohet dhe për rrjedhojë nuk mund t’i nënshtrohet procedurave të mëtejshme të parashikuara në ligj për shqyrtimin e saj.

PËR KËTO ARSYE:

Mbështetur në nenin 33, pika 4/ç, neni 33, pika 10, të Ligjit nr. 10 221, datë 04.02.2010 “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

V E N D O S I :

1. Mospranimin e ankesës nr.255, datë 30.11.2023, të paraqitur nga Qendra “Për Aksion Komunitar”, pasi nuk plotësohen kriteret përkatëse të parashikuara nga ligji 10221, datë 04.02.2010 “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, i ndryshuar.
2. Kundër këtij vendimi lejohet ankim në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, brenda 45 ditëve nga marrja dijani e këtij vendimi.

KOMISIONERI

Robert GAJDA